

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

отримані дані узгоджуються з фактами про те, що саме інтолерантні люди жорстко дотримуються порядку і не терплять будь-якої невизначеності. Порядок, правила, стандарти – все це захищає їх від неструктурованості, невизначеності, нечіткості життя.

Із зазначених первинних факторів найбільш виділяються низька чутливість і практичність. Перше виражається в товстошкірості, розсудливості, реалістичності, як вже зазначалося, може виражатися в жорстокості. Такі особи не схильні до сентиментальності, самовпевнені, відповідальні, можуть бути суворими, цинічними, черствими у відносинах. Їх практичність пов'язана із відсутністю вірити ілюзіям, що, в свою чергу, поєднується з обмеженістю уяви і фантазії, виражається в приземленості принципів і прагнень, жорсткому дотримуванні загальноприйнятих норм. Вони здатні швидко вирішувати практичні питання, надійні, чесні, сумлінні, мають міцний характер.

Отже, толерантність розглядається нами як стійка властивість особистості майбутнього фахівця, що проявляється в здатності до розуміння та прийняття іншої людини, її позиції до соціальних та релігійних поглядів, у готовності до активної взаємодії зі світом у позитивному напрямку, заснованої на стійкості до різноманітних впливів (загрози, невизначеності, новизни тощо) та усвідомлення принципу взаємності. Толерантність в певній мірі впливає на ефективність діяльності і служить одним з критеріїв професійної діяльності майбутнього фахівця. Таким чином, замовлення суспільства висуває нові вимоги до фахівця, який, окрім високих професійних якостей, повинен володіти і такою якістю як толерантність.

Література

1. Рукавишников А.А. Факторный личностный опросник Р. Кэттелла. Руководство по использованию / А.А Рукавишников, М.В Соколова. – Санкт-Петербург, 1995. – 89 с.
2. Саннікова О.П. Досвід діагностики толерантності: результати апробації оригінальної методики / О.П. Саннікова, О.Г. Бабчук // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: зб. наук. пр. Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – Т. 2. – С. 68-73.
3. Саннікова О.П. Феноменология личности: Избранные психологические труды / Ольга Павловна Саннікова. – Одесса: СМІЛ, 2003. – 256 с.

ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ У СПІВВІДНОШЕННІ З СОЦІАЛЬНИМ ІНТЕЛЕКТОМ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІВ

Бедан В. Б.

Університет Ушинського, Україна

Самотність – одна зі складних психологічних проблем, з якою стикається кожна людина, вплив якої посилюється в кризові періоди розвитку особистості і її життя в суспільстві. Одним з таких періодів є юнацький вік. Період навчання у ВНЗ пов'язаний з професійними, особистісними і соціальними досягненнями. В той же час, це період, коли молода людина переживає кризу адаптації до нових умов існування, кризу навчальної діяльності та професійного вибору, екзистенційну кризу, пов'язану з нестабільністю сьогодення і невизначеністю майбутнього. Все це створює передумови виникнення переживання самотності у представників юнацького віку.

Аналіз вітчизняної і зарубіжної літератури показує, що більшість дослідників [3; 6] розглядають самотність переважно як негативне переживання, що виникає в результаті незадоволення потреб в спілкуванні і розумінні значимими людьми та пов'язане з втратою зв'язків з колективом, сім'єю, суспільством, що супроводжується поганим настроєм і тяжкими емоційними переживаннями. З точки зору Р. В. Шгівалеєвої [7] переживання самотності в юнацькому віці проявляється у відстороненості і відчуженості від оточуючих людей, що може бути наслідком як реальної відсутності кола спілкування і значущих зв'язків так і відчуттям незадоволеності своїми існуючими соціальними контактами.

У даному дослідженні самотність розглядається як переживання, котре характеризується комплексним і гострим відчуттям, пригніченим настроєм, психологічною відчуженістю, емоційною ізоляцією, острахом наслідків самотнього способу життя, обтяжливим відчуттям розриву з оточуючими.

Слід зазначити, що людина, зазвичай, використовує цілий ряд поведінкових характеристик для ідентифікації самотності, включаючи низький рівень соціальних контактів, припинення чи розрив сталих зв'язків, або ж незадовільні зразки соціальної взаємодії, тобто комплекс характеристик, що складають соціальний інтелект.

Соціальний інтелект є відносно новим поняттям в психології. В сучасній психологічній дослідженні М. І. Бобнева [1], В. М. Куніциної [2], В. О. Лабунської [4], Є. С. Михайлової [5] соціальний інтелект розглядається як особлива здатність людини, яка формується в процесі її діяльності в

соціальної сфері, в сфері спілкування та соціальної взаємодії, що виникає на базі комплексу інтелектуальних, особистісних, комунікативних і поведінкових рис, та проявляється в умінні людини адекватно сприймати і інтерпретувати особистість і вчинки іншого, розуміти і прогнозувати поведінку людей в різних життєвих ситуаціях, розпізнавати наміри, почуття і емоційні стани людини, по невербальній і вербальній експресії.

Отже, можна припустити, що рівень переживання самотності знаходиться в співвідношенні з соціальним інтелектом особистості та пов'язано з тим, як людина сприймає, розуміє і пояснює власне переживання самотності – від цього залежать і особливості інтелектуального оволодіння ситуацією і поведінки в цій ситуації.

Метою даного повідомлення є викладення результатів дослідження переживання самотності у співвідношенні з соціальним інтелектом. Емпіричне дослідження проводилося на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Вибірку склали 76 осіб – студенти віком від 18 до 20 років. До психодіагностичного комплексу методик увійшли: методика «Соціальний інтелект» (Дж. Гілфорд), тест-опитувальник «Індивідуально-психологічні особливості переживання самотності» (О. П. Саннікова, В. Б. Бедан).

Математико-статистична обробка даних здійснювалася за допомогою кількісного і якісного аналізів (метод «асів» і «профілів»).

Проведений кореляційний аналіз дозволив встановити наявність значимих додатних зв'язків між показниками схильності до переживання самотності та показниками соціального інтелекту на 5% рівні.

Емпірично виділено групи студентів з високим ($n=11$) та низьким ($n=26$) рівнем переживання самотності.

Аналіз отриманих результатів показав, що студенти з високим рівнем переживання самотності на противагу студентам з низьким рівнем переживання самотності недостатньо володіють мовою рухів тіла, поглядів і жестів, у спілкуванні більшою мірою орієнтуються на вербальний зміст повідомлень. Такі особи можуть часто помилятися в розумінні сенсу слів співрозмовника, через знижену здатність враховувати невербальні реакції, або враховують їх неправильно; відчувати труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії і, як наслідок, погано адаптуються до різних систем взаємовідносин між людьми (сімейним, діловим, дружнім тощо); не завжди добре розуміють зв'язок між поведінкою та її наслідками, через що можуть часто робити помилки, потрапляти в конфліктні, а можливо, і в небезпечні ситуації тому, що невірно уявляють собі результати своїх дій або вчинків інших; недостатньо орієнтуються в загальноприйнятих нормах і правилах поведінки.

Таким чином, результати, які отримані в ході емпіричного дослідження, дозволяють вважати, що показники переживання самотності від'ємно співвідносяться з соціальним інтелектом. Встановлено, що студенти з високим рівнем переживання самотності демонструють низький рівень розвитку соціального інтелекту, незадоволеність стосунками, невмінням їх побудувати. Але слід зазначити, що низький рівень соціального інтелекту може певною мірою компенсуватися іншими психологічними характеристиками (розвиненою емпатією, деякими рисами характеру, стилем спілкування, комунікативними навичками), а також може бути скоректований в ході активного соціально-психологічного навчання.

Література

1. Бобнева М. И. Психологические проблемы развития личности // Социальная психология личности / Отв. ред. М. И. Бобнева, Е. В. Шорохова. – М.: Изд-во «Наука», 1979. – С. 35-63.
2. Куницына В. Н. Межличностное общение: учеб. для вузов / В. Н. Куницына, Н. В. Казаринова, В. М. Погольша. – СПб. : Питер., с. 468.
3. Лабиринты одиночества / Сост., общ. ред. и предисл. Н. Е. Покровского. М., 1989. – 624 с.
4. Лабунская В. А. Невербальное поведение: социально-перцептивный подход / В. А. Лабунская. – Ростов н/Д, 1986. – 135 с.
5. Михайлова (Алешина) Е. С. Методика исследования социального интеллекта: Адаптация теста Дж. Гилфорда и М. Салливена: Руководство по использованию. – СПб.: ГП «ИМАТОН», 1996. – 56 с.
6. Немов Р. С. Психология / Роберт Семенович Немов. – М.: Просвещение: ВЛАДОС, 1995. – 573 с.
7. Шагивалеева Г. Р. Одиночество и особенности его переживания студентами. – Елабуга: «Алмедиа», 2007. – 157 с.